

Warszawa, 27 października 2004 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Prof. dr Andrzej ZOLL

RPO - 474052-XI/04/JA

RPO - 485743-XI/04/JA

Pan Krzysztof Pater

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 551 77 00
Fax 827 64 53

Minister Polityki Społecznej

Do mojego Biura kierują swe skargi rodzice zastępczy w sprawie zapisu art. 74 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r.; Dz.U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593 ze zm. (kopie pism przesyłam w załączeniu). Przepis ten w obecnym brzmieniu: „Rodziny zastępcze dzielą się na spokrewnione z dzieckiem, niespokrewnione z dzieckiem, zawodowe niespokrewnione z dzieckiem wielodzietne, specjalistyczne, o charakterze pogotowia rodzinnego” budzi wątpliwości dotyczące ustalenia pokrewieństwa między rodziną zastępczą a jej wychowankami, a niekiedy także pokrewieństwa między poszczególnymi członkami rodziny zastępczej a wychowankami. Z listów kierowanych do Rzecznika wynika, że przykładowo, jako rodzina spokrewniona traktowana jest przez instytucje pomocowe cioteczna babka dziecka, tj. osoba będąca rodziną zastępczą dla dziecka siostrzenicy (RPO-485743-XI/04).

Problem kryterium istnienia lub nieistnienia pokrewieństwa był już przedmiotem korespondencji prowadzonej przez moje Biuro z Departamentem Pomocy Społecznej kierowanego przez Pana Ministra resortu (kopie pism z dnia 16.06.2004 r. DPS-IV-0712-2051-3-MB/04 i z dnia 23.08.2004 r. DPS.X.076-6-2876-KS/04 w załączeniu), jednakże poglądu przedstawionego przez Ministerstwo w tej kwestii nie mogę podzielić.

Kwestionowany zapis art. 74 ustawy o pomocy społecznej nie zawiera żadnych szczegółowych wskazań w kwestii zasad ustalania pokrewieństwa. Taki stan rzeczy powoduje, że istnieje absolutna dowolność w tym zakresie, a od możliwości i inwencji organu właściwego do wydania decyzji w sprawie przyznawania świadczeń na rzecz dzieci w rodzinach zastępczych zależą ustalenia dotyczące pokrewieństwa. Od tych ustaleń uzależnione jest uzyskanie przez rodziny niespokrewnione dodatku przewidzianego w art. 78 ust. 7 ustawy o pomocy społecznej. Potwierdza to ta część pisma Ministerstwa, w której wskazuje

się, że utrata tego dodatku wiąże się „z przyjęciem stanowiska, iż w danej sytuacji nie zachodzą przesłanki do uznania rodziny zastępczej za spokrewnioną z dzieckiem”. Jednakże nie można odnosić się do przesłanek, które w żaden sposób w przepisie nie zostały wskazane. Podkreślone to zostało zresztą w cytowanym wyżej piśmie Ministerstwa z dnia 23 sierpnia br. (DPS.X.076-6-2876-KS/04): „Ustawa o pomocy społecznej nie określa stopnia pokrewieństwa, jaki decydowałby o uznaniu rodziny zastępczej za spokrewnioną, wszelkie więc interpretacje wyznaczające stopień pokrewieństwa nie znajdują oparcia w przepisach obowiązującego prawa”.

Pokrewieństwo to przede wszystkim fakt biologiczny. Krewnymi są osoby pochodzące od wspólnego przodka, jednakże przyjęcie takiego kryterium bez żadnych dodatkowych ograniczeń prowadzi do absurdu - uznania, że wszyscy jesteśmy spokrewnieni. Z faktu przynależności do rodziny wynikają więzi rodzinne takie jak m.in. pokrewieństwo, powinowactwo, itp., a ustawodawca poszczególnym więziom wyznacza skutki prawne kreując w ten sposób stosunek prawnorodzinny. Istnieje możliwość ustalenia zarówno linii jak i stopnia pokrewieństwa. Określają je przepisy prawne, zależnie od celu, jaki im przypisał ustawodawca (przykładowo - art. 14 § 1 Kro. i art. 129 § 1 Kro.).

Wymogi przyzwoitej legislacji nakazują precyzyjne wskazanie grup - w tym przypadku chodzi o rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem oraz rodziny zastępcze niespokrewnione z dzieckiem - do których są adresowane poszczególne normy prawne zawarte w ustawie. Brak jakiegokolwiek kryterium prowadzić musi. do podejmowania decyzji uznaniowych, które prowadzić mogą do podobnej oceny odmiennych sytuacji faktycznych i różnej oceny sytuacji podobnych, a tym samym do nieuzasadnionej dyskryminacji części adresatów normy.

W związku z powyższym, na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jedn. Dz.U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147) zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o pilne podjęcie stosownych działań w celu zainicjowania zmian umożliwiających przywrócenie zgodności wymienionych przepisów zawartych w ustawie o pomocy społecznej z art. 32 Konstytucji RP.

Załącz. 4

/-/